

Sygn. akt V U 1881/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 lutego 2013 roku

Sąd Okręgowy w Białymstoku

V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący SSA w SO Stanisław Stankiewicz

Protokolant Irena Prochowicz

po rozpoznaniu w dniu 21 lutego 2013 roku w Białymstoku

sprawy **Przedsiębiorstwa (...) spółki z o.o.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.**

przy udziale ubezpieczonego K. P.

o wysokość podstawy wymiaru składek

na skutek odwołania **Przedsiębiorstwa (...) spółki z o.o.**

od decyzji **Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.**

z dnia 30 sierpnia 2012 roku,

Nr (...) (...) - (...)

I. Zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że ustala iż podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne K. P. za styczeń 2007 roku wynosi 1678,21złoty a na ubezpieczenie zdrowotne 1338,02 złotych.

II. Zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. na rzecz Przedsiębiorstwa (...) spółki z o.o. 60 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt. VU 1881/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 30 sierpnia 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.- na podstawie przepisów ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r. nr 205, poz. 1585 ze zm.) oraz ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2008 r. nr 164, poz. 1027 ze zm.)- określił podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe oraz na ubezpieczenie zdrowotne K. P. podlegającego ubezpieczeniom jako pracownik u płatnika składek Przedsiębiorstwa (...) Sp. z o. o. w S. za miesiąc marzec 2007 r.

Organ rentowy w jednym odwołaniu dotyczącym ponad 200 decyzji wskazał, że płatnik nie uwzględnił w podstawie wymiaru oraz nie naliczył składek od wypłaconych jego pracownikom z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych świadczeń pieniężnych z okazji Dnia Kobiet, Świąt Wielkanocnych i Bożego Narodzenia, a także świątecznych paczek

choinkowych dla dzieci. Wysokość tych świadczeń nie była uzależniona od sytuacji materialnej, rodzinnej i życiowej pracownika.

Odwołanie od decyzji dotyczącej K. P. złożyło Przedsiębiorstwo (...) Sp. z o. o. w S. zarzucając jej naruszenie § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U. nr 161, poz. 1106 z późn. zm.) poprzez uznanie, że od świadczenia wypłaconego z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w styczniu 2007r., należy odprowadzić składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne, gdyż nie miało ono charakteru socjalnego. W związku z tym odwołujący domagał się zmiany powyższej decyzji w całości jako niezgodnej ze stanem faktycznym i prawnym sprawy i orzeczenie co do istoty sprawy, tj. o braku konieczności uwzględniania do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne tego pracownika świadczeń otrzymywanych przez niego z ZFŚS w formie paczek choinkowych.

W uzasadnieniu wskazał, iż dokonanie kontroli wydatków z ZFŚS przekroczyło zakres kontroli wynikający z przedłożonego pracodawcy upoważnienia, gdyż nie obejmowało ono świadczeń z ZFŚS, które z zasady nie podlegają składkom na rzecz ZUS, jeśli w całości finansowane były z funduszu i przeznaczone są na działalność socjalną, jak to miało miejsce w przedmiotowym stanie faktycznym. Poza tym, jak wynika z protokołu kontroli, kontrolą tą objęto okres od stycznia 2007 r. do grudnia 2009 r., zaś wydatki z ZFŚS skontrolowano również za lata 2010, 2011 i 2012 nie przedstawiając żadnej podstawy prawnej rozszerzenia kontroli. Odwołujący podnosił też, że ustawa o ZFŚS nie określa sposobu dokumentowania sytuacji majątkowej, rodzinnej i życiowej, a oświadczenia pracowników w tym względzie mogą być składane w dowolnej formie. Ponadto osobom przyznającym świadczenia z ZFŚS u pracodawcy doskonale znana jest sytuacja każdej rodziny, gdyż w tak małym środowisku, jakim jest zakład pracy zatrudniający średnio 150 pracowników w spornym okresie czy też sama miejscowość, jaką są S., nie jest trudne uzyskanie informacji na ten temat. Wiedzę na temat sytuacji rodzinnej pracodawca czerpał także z dokumentów składanych przez ubiegających się o świadczenia w formie zapomóg losowych czy też dokumentów znajdujących się w aktach osobowych pracowników. Żaden przepis nie przewiduje pisemnej formy składania oświadczeń, w tym też Regulamin ZFŚS obowiązujący u pracodawcy w kontrolowanym okresie, przy czym nie zawierał on też żadnego wzoru takiego oświadczenia. Wszystkie świadczenia przyznawane u pracodawcy z ZFŚS – zakwestionowane w trakcie kontroli – były przyznane zgodnie z obowiązującym u odwołującego Regulaminem, a przy tym przyznane na rzecz uprawnionych do funduszu i stanowiły pomoc socjalną, a przyjęte kryteria wysokości świadczeń uwzględniały sytuację życiową, rodzinną i materialną. Świadczenia te nie były jednakowe, a były przyznawane w zróżnicowanej wysokości w kilku przedziałach grupowych. M.in. na okoliczność ustalenia dochodu pracownika przygotowywano zestawienia miesięcznych wynagrodzeń za okres 3 miesięcy lub roku poprzedzającego przyznanie świadczenia. Z tych też względów świadczenia te nie stanowiły dodatkowego uzyskanego przez pracownika przychodu, od którego trzeba by odprowadzać składki na ubezpieczenie społeczne lub zdrowotne.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

odwołanie (...) spółki z o.o. jest zasadne.

Bezspornym w sprawie było, iż w dniach 09 maja – 11 czerwca 2012 została u niej przeprowadzona kontrola przez ZUS. Dotyczyła ona między innymi prawidłowości i rzetelności ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, do których pobierania zobowiązany jest ZUS oraz zgłaszania do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego.

W wyniku kontroli ustalono, że (...) sp. z o.o. przyznała pracownikom świadczenia socjalne z ZFŚS, przy w latach 2007, 2008 i 2010 przyznano wszystkim pracownikom bonu towarowe z okazji Świąt Wielkanocnych oraz w 2011 r. z okazji Świąt Bożego Narodzenia. Przyznanie uzależnione były wyłącznie od dochodu pracownika uzyskanego u płatnika, natomiast nie ustalono dochodu w rodzinie pracownika. Dzieci pracowników otrzymały paczki choinkowe.

Ustalenia te legły u podstaw wydania zaskarżonej decyzji, przy czym płatnik nie kwestionował, iż istotnie wypłacił pracownikom świadczenia w wysokości i formie podanej przez organ rentowy. Okolicznością sporną w niniejszej

sprawie było, czy paczki choinkowe wydane dzieciom K. P. były świadczeniami socjalnymi w rozumieniu art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 04 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz. U. z 2012 r. poz. 592 ze zm.). Nie ulega bowiem żadnej wątpliwości, iż negatywna odpowiedź na to pytania sprawiałaby, że świadczenia te stanowiłyby dodatkowy przychód pracownika.

W ocenie Sądu - Zakład Ubezpieczeń Społecznych niezasadnie przyjął, że w styczniu 2007r., płatnik składek powinien był naliczyć składkę także od wypłaconego K. P. świadczenia pieniężnego z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych.

Pełnomocnik płatnika na rozprawie w dniu 21.02.2013r., podała, że ubezpieczonemu wydano w styczniu 2007r., 2 paczki choinkowe po 70 zł .

Zgodnie z art. 18 ust. 1 w zw. z art. 4 pkt 9 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe stanowi przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, osiągniany przez pracowników u pracodawcy z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy. Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe oraz ubezpieczenie wypadkowe stanowi podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i ubezpieczenia rentowe (art. 20 ust. 1).

Z przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych wynika, że do ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne pracowników stosuje się przepisy określające podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe tych osób. Przy ustalaniu podstawy wymiaru składek dla pracowników nie stosuje się wyłączeń wynagrodzeń za czas niezdolności do pracy wskutek choroby lub odosobnienia w związku z chorobą zakaźną a pomniejsza się o kwoty składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i chorobowe finansowane przez ubezpieczonego.

Regulacja zawarta w cytowanym art. 18 ust. 1 określa zatem, wyłącznie w sposób pozytywny, jakiego rodzaju przychód stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne. Nie wymienia natomiast ani ograniczeń w tym zakresie, ani tym bardziej wyłączeń z podstawy wymiaru składek jakichkolwiek przychodów, oczywiście poza tymi, które nie są przychodami w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych. Do określenia wyłączeń z podstawy wymiaru składek niektórych rodzajów przychodów został natomiast zobowiązany minister do spraw zabezpieczenia społecznego na podstawie delegacji ustawowej zawartej w art. 21 powołanej ustawy.

Wydane na podstawie tej delegacji rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U. nr 161, poz. 1106) w § 2 ust. 1 pkt 19 stanowi, że podstawy wymiaru składek nie stanowią świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

Działalność socjalna została zdefiniowana w art. 2 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Zgodnie z tym przepisem za działalność socjalną uważa się usługi świadczone przez pracodawców na rzecz różnych form krajowego wypoczynku, działalności kulturalno-oświatowej, sportowo-rekreacyjnej, udzielanie pomocy materialnej - rzeczowej lub finansowej, a także zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe na warunkach określonych umową. Należy także pamiętać, iż zgodnie z art. 8 ust. 1 przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu.

Brzmienie art. 8 ust. 1 nie upoważnia do przyznawania osobom uprawnionym prawa do świadczeń socjalnych w takiej samej wysokości. Byłoby to bowiem w istocie przyznawanie tym osobom dodatku do wynagrodzenia. Przepis ten wyraźnie natomiast określa związek pomiędzy wartością przyznawanego świadczenia, a łącznie rozpatrywaną sytuacją życiową, rodzinną i materialną osoby uprawnionej. To powiązanie może oznaczać tylko jedno: im gorsza jest sytuacja osoby uprawnionej, tym wyższe powinno być świadczenie. Nakłada to na przyznających świadczenia obowiązek indywidualnej (w żadnym wypadku zbiorowej) kwalifikacji wniosków.

W sprawie tzw. kryteriów socjalnych kilkakrotnie wypowiedział się Sąd Najwyższy. W wyroku z dnia 16 września 2009 r., I UK 121/09, OSNP 2011/9-10/133, Sąd Najwyższy stwierdził: "Podstawowa zasada dysponowania środkami funduszu została określona w art. 8 ust. 2 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Od tej zasady nie ma wyjątków. Nawet regulamin funduszu nie może jej zmienić. Stąd świadczenia wypłacone przez pracodawcę z pominięciem tej reguły nie mogą być oceniane w sensie prawnym jako świadczenia socjalne, a jeżeli tak, to nie mogą korzystać z uprawnień przyznanych tym świadczeniom przez system ubezpieczeń społecznych".

Stosownie do art. 8 ust. 2 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu, z uwzględnieniem ust. 1 oraz zasady przeznaczania środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej określa pracodawca w regulaminie. Wydany na tej podstawie regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych stanowi źródło prawa pracy na podstawie art. 9 kp. Skoro określa on także "zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu", jest więc wiążący nie tylko w zakresie ogólnych zasad (kryteriów) podziału środków funduszu świadczeń socjalnych, ale także w odniesieniu do ustanowionego w nim trybu ich przyznawania pracownikom, uwzględniającego indywidualną ocenę każdego przypadku według przyjętych kryteriów.

W obowiązującym w spółce w okresie od 01 marca 2004 r. do 31 grudnia 2011 r. Regulaminie ZFŚS przewidziano szczegółowe zasady przyznawania usług i świadczeń socjalnych. Z § 8 ust. 4 tego aktu wynika, że pomocy rzeczowej i pieniężnej udziela się w ciągu roku w przypadku m.in. szczególnie trudnej sytuacji materialnej, życiowej i rodzinnej w postaci talonów, bonów i innych znaków upoważniających do wymiany za pieniądze. Ponadto w § 5 i § 16 wskazano na konieczność złożenia przez osobę uprawnioną, występującą o przyznanie świadczenia lub pomocy z funduszu odpowiedniego wniosku w formie pisemnej.

Z regulacji zawartej w art. 8 wymienionej ustawy wynika, że pracodawca nie może wydatkować środków Funduszu niezgodnie z treścią regulaminu zakładowej działalności socjalnej (ust. 2), przy zastosowaniu kryterium innego niż socjalne. Przyznanie świadczeń z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych niezależnie od sytuacji majątkowej, życiowej czy rodzinnej uprawnionych prowadzi do sytuacji, w której świadczenia te nie stanowią świadczeń socjalnych podlegających wyłączeniu z podstawy wymiaru składek.

Poczynione przez organ rentowy w toku kontroli ustalenia znajdują oparcie w materiale dowodowym zebrany w toku niniejszego postępowania, tj. w zeznaniach przesłuchanych świadków: J. C., A. D., D. P., D. T., K. C., E. R., H. T. i J. W., tj. osób, które brały udział w przyznawaniu świadczeń z funduszu. Wynika z nich jednoznacznie, iż świadczenia te do 2011 r. nie były przyznawane na pisemny wniosek, lecz na ustną prośbę czy też wprost „z urzędu” z różnych okazji. Świadczenia rzeczywiście były wypłacane w zróżnicowanej wysokości, niemniej jednak jedynym realnym kryterium brany pod uwagę była wysokość dochodu uzyskiwana przez ubezpieczonego lub wymiar czasu pracy. Każdy z członków komisji socjalnej wyrażał przy tym przekonanie, że brane było pod uwagę kryterium socjalne, tj. sytuacja rodzinna i osobista poszczególnych pracowników, niemniej jednak wiedza w tym zakresie nie opierała się na oświadczeniach samych zainteresowanych wypłatą, lecz na „przeciekach” – jak to ujął J. C. – z racji zatrudnienia w jednym zakładzie i zamieszkiwania w małej miejscowości.

Zgodnie z brzmieniem § 7 pkt 2 i 4 regulaminu ZFŚS ze świadczeń z funduszu mogą korzystać członkowie rodzin pracowników tj. pozostające na utrzymaniu i wychowywaniu dzieci. Dziecko może otrzymać wsparcie finansowe na koloniach, obozie, zimowisku. Jedną z innych okoliczności wymienionych w regulaminie jest choinka dla dzieci. Zwyczajowo w czasie takiej zabawy dzieci obdarowywane są paczkami. Pracodawca może odstąpić od zorganizowania jej i przekazać paczki dziecku za pośrednictwem rodzica. Przyznanie dzieciom paczek o różnej wartości byłoby złamaniem pewnego zwyczaju i stanowiłoby formę dyskryminacji tych, których rodzice dobrze zarabiają.

O tym którzy pracownicy mają dzieci, pracodawcy wiedzieli z racji wypłaty zasiłków rodzinnych.

Brak jest dowodu wskazującego, że K. P. otrzymał jakiegokolwiek świadczenie z ZFŚS. Jest to ewenement na tle praktyki stosowanej przez (...) sp. z o.o.

Zdaniem Sądu, to nie on tylko jego dzieci otrzymały paczki. Z tego powodu brak jest podstaw do uwzględnienia ich wartości w podstawie wymiaru składek na jego ubezpieczenie.

Z tego względu Sąd na mocy art. 477¹⁴ § 2 kpc zmienił zaskarżoną decyzję i obniżył podstawę wymiaru składek na jego ubezpieczenia społeczne i zdrowotne za styczeń 2007r.o 140 zł. O kosztach zastępstwa procesowego orzekł na podstawie art.99 kpc.